

HENDI PÉTER

A baleset hetedik áldozata

(részlet)

HENDI PÉTER (1943) Genf – Budapest

– Amikor Erasmusszal a szüleiről beszélgettem – mondta a diktafonba dr. L. József, aki a jogi egyetem elvégzése után a szociológia tanszéken is diplomát szerzett –, akkor úgy tűnt nekem, ha valamin csodálkozom, az elsősorban az én hibám. Nincs kizárva, hogy Erasmus és Lenke néni legalább úgy szeretik egymást, mint fiú és anya általában, ilyenformán mit jövök én sajnálkozni. Később megértettem, hogy a dolog nem olyan egyszerű. Akármerről is induljak el, oda jutok, hogy látnom kell Erasmus hátrányos helyzetét. Egyszer anyámnak, másszor meg Lenke néninek nevezi azt a nőt, aki felnevelte. Világos, hogy az ő szempontjából mindkettő igaz, de amikor a külvilággal kezd kommunikálni, a helyzet egyszerre megváltozik. Hiszen a külvilág számára anya az, aki a gyereket világra hozta, apa pedig az, aki nemzette. Általában senkinek sincs szüksége arra, hogy azt bizonyítgassa mások előtt, ő úgy érez a szülei iránt, mint a többiek. Erasmusról először kiderül, hogy olyan nőt nevez anyjának, aki nem az, azt követően pedig mindenki eldöntheti magában, elhiggye-e neki, hogy Lenke néni és a Szabó Máriáról készült kép egymással felcserélhető. Sokat gondolkoztam ezen a dolgon. Amíg ott voltam Erasmus szobájában, és őt hallgattam, azt hiszem, sikerült a dolgot az ő szemével látnom, de ahogy lementem az utcára, egyszerre észrevettem, hogy mégiscsak sajnálom őt. Persze, ő sem sajnálnivalóbb, mint bárki más, és mégis... Aztán arra gondoltam, ha valahol hiba van a rendszerben, akkor az nem Erasmus oldalán keresendő. A baj az, hogy nevet adtunk a dolgoknak, de azok egyrészt megváltoztak, másrészt pedig – épp a neveik miatt! – nem lehetnek azzá, amik. Talán úgy lehetne ezt kifejezni, hogy elfáradt a civilizációnk, és egyedül az segítene, ha egy napon hozzálátnánk, hogy megkeressük a dolgok új neveit.

Nem sokkal azelőtt, hogy Erasmus a kis Koravec Gyurkától megtudta a játszótéren a szüleivel kapcsolatos valóságot, Lenke néni összeverekedett a házban lakó egyik nővel.

A dolog úgy történt, hogy Erasmust megkérte az egyik néni, hogy vigye fel neki a karosszékét, melyet napozáskor lent hagyott az udvaron. Erasmus teljesítette a kérést, és három kockacukrot kapott ajándékba, mellyel rögtön szaladt is vissza az udvarra. Közben azonban egy másik fiú, az Attila is szaladt, vele éppen szemközti irányban. Az ajtóban összeütköztek, a kis Attila hanyatt esett, és iszonyatosan bőgni kezdett. A bőgésre lejött a mamája, és pofon ütötte Erasmust, aki pedig jobban bánta a tettét, mint amennyire hibás volt. Lenke néni is rögtön ott volt, és csak annyit kérdezett, bántotta-e őt Attila mamája. Erasmus egy pillanatig habozott, aztán igent mondott, és akkor Lenke néni arcul ütötte a nőt, aki – kezében tartva a még mindig síró fiát – odafordult a kockacukros nénihez, hogy fogja meg a gyereket. Tegye csak le a lábára, volt a felelet. Ezt követően Attila mamája, aki egyébként a legcsinosabb nőszemély volt az egész házban, mondhatni, már-már kételyeket támasztóan csinos, tehát az Attila mamája levette a magas sarkú cipőjét, és azal ütötte fejbe Lenke nénit, akinek rögtön eleredt a vére.

Erasmus ott állt, félig a gangon, félig a lépcsőházban, és a verekedés alatt, mely eltartott vagy öt végtelen hosszú percig, látta, hogy az udvaron

a fehér hajú házmester fürdőnadrágosan és dagadtan föltápáskodik a fűből, és tátott szájjal néz fel az első emeletre. És vele együtt még sokan mások. Ott volt Irén néni, a gyors- és gépíronó, akinek nevében az *er* betűt Erasmus tizennégy éves koráig nem tudta kiejteni, és aki legépelte Erasmus első verseit meg a *Diákélet* című kisregényét, és ott volt a házmesterné, aki mindig megkérdezte: „Erasmus, mi jót ebédeltetek?“, és egy bácsi is a földszintről, aki rendőr volt. Erasmus látta egyszer, amint kétszeri felhajtásra megivott két bögre vizet a konyhában. A verekedés napján nem volt szolgálatban a rend őre, így kedvére gyönyörködhetett a rendbontásban. Meg a házmesterné lánya, aki, ha Erasmus megkérdezte tőle, tudja-e, hol az egyik barátja, mindig így felelt: „Fülem mögött a kispolcon.” És ott volt a Johnny kutya, akit egyszer majdnem elvitt a sintér, és aki egyszer szétharapdálta a levelet, amelyet Erasmus küldött haza valamikor a nyaralásából. És ott volt a házmester lányának az udvarlója, aki egyszer, hogy szíve választottját szórakoztassa, elküldte Erasmust a sarki cukrászdába, mondván, hogy azok a tortaszetelek, melyeknek letörött a szélük, két forint ötven helyett tíz fillérbe kerülnek. Adott is Erasmusnak harminc fillért, hogy vegyen magának három olyan tortaszettet.

– Becsap téged az a bácsi – mondta a cukrászdásnő, aki mindig nagyon kedves volt, kivéve talán azt az estét, amikor az egyik fiú odavágott egy követ a kirakat üvegéhez.

Erasmus kétszer is visszament a cukrászdába. Vitte a felnőttek által mondott szavakat a házmesterék konyhája és az édességek valószínűtlen világa között. Vagy húszan álltak ott az újonnan rendezett kirakat előtt, elbűvölve a karácsonyi díszektől, arcukon a vörös celofánok csillogó fényével azon az estén, amikor az a fiú a hátuk mögül odavágta a követ. Valahogy az is érthetőbbnek tűnt, mint a házmester lányának az udvarlója, aki – jöllehet semmi oka nem volt rá – nem mondott igazat. Három út a cukrászdába sem tudott ezen segíteni.

Ott volt mindenki az udvaron, és néztek felfelé az első emeleti gangra. Az egyik ablakból a harmadik emeleten még az a nagyon kedves nő is kinézett, aki a házban mindenki előtt el akarta titkolni, hogy manikűrösként dolgozik.

– Micsoda szégyen és igazságtalanság – gondolta Erasmus kétségbeesetten, hogy Lenke néni ezeknek az embereknek vasárnapi ingyencirkuszt szolgáltat. Az a Lenke néni, aki meghalna az irtózatától, ha egy napon oda kellene feküdni és együtt napozni velük az udvaron.

Erasmus ott állt, félig a lépcsőházban, félig a gangon, és nem tudta, hogy mit tegyen. Minden olyan gyorsan történt, mint azon a bizonyos novemberi délelőttön, amikor egy golyó betévedt a konyhába, és kis híján eltalálta Lenke nénit. A fényes fémdarab ott volt a nagybácsi kezében, és lehetett rajta gondolkodni, mi történt volna ha..., de az már egy másik síkra terelte volna a dolgot, ha úgy tetszik, egy történetesen kívüli síkra, ahonnan a történet már nem lehetett befolyásolni. Így volt ez most is. Két évvel azelőtt, hogy a fővárosba bedübörgő szovjet tankok elől mindenki levonult a pincébe, ama történelmi pillanat által formált közösség két tagja most egymást tépte egy vasárnap délután a ház első emeletén, és Erasmus, amíg ott állt a gangon, félig a történetben, félig azon kívül, a tenni és a nem tenni közötti szégyenletes szakadékban, egy pillanatra megsejtette, hogy az ő lehetőségei arrafelé mutatnak, ahonnan a cselekvők megítélhetők ugyan, de el nem érhetők.

Attila nagymamája lejött a lépcsőn, és egy szemetesláda fedelével fegyverezte fel ziháló lányát. Az udvar egyik nézője később külön felhívta a többiek figyelmét arra, hogy milyen nemesen viselkedett Lenke néni, aki miután kicsavarta a szemetesláda tetejét a támadó kezéből, nem kezdte el azt használni, hanem ledobta a gangról. Erasmus ott állt, és nem tudta, mit tegyen.

– Mért nem mentél neki annak a bűdös kurvának? – kérdezte később az egyik fiú.

Erasmus is feltette magának a kérdést, úgy volt hű önmagához, hogy minden lehetőséget számba vett. Talán ha már akkor tudta volna, hogy Lenke néni nem az igazi anyja, gondolta egy napon, talán akkor nekiment volna az Attila mamájának. Különös volt ez a gondolat, helyessége örökre ellenőrizhetetlen.

Később vércseppeket fedezett fel a lépcsőn.

– Anyám vére – mondta magában, egy kicsit megint a történezen kívüli világból.

Benyálazta az mutatóujját, és ahogy ment felfelé a harmadik emeletre, egyenként letörölte vércseppeket.

